

Nr 14

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 1 (bilaga 2) har under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits här nedan angivna spörsmål (se statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1959).

Propositionen

Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m. I statsrådsprotokollet erinras under detta avsnitt om 1957 års löneplansrevision m. m., om uppgörelsen rörande statstjänstemännens löner för 1957 och 1958, om 1957 års beslut angående arbetstidsförkortning under 1958 samt om den år 1958 beslutade pensionsregleringen för statsanställda. Redogörelsen i dessa delar återfinnes i statsrådsprotokollet å s. 1—3.

Under erinran om statsmakternas beslut rörande en sänkning av arbetstidsmaximum under 1959 och 1960 från 47 till 45 timmar i veckan berör chefen för civildepartementet vidare de förhandlingar, som mot bakgrunden av ifrågavarande beslut förts under hösten 1958 med statstjänstemännens huvudorganisationer. Rörande innebörden av den överenskommelse, som i detta hänseende träffats den 21 november 1958, anför departementschefen följande:

Överenskommelsen innebär i princip, att normalarbetstiden för berörda tjänstemän sänkes från 47 till 45 timmar i veckan i ett steg den 1 juli 1959. Möjlighet har emellertid lämnats öppen för ett genomförande, där så av organisatoriska skäl anses lämpligt, av förkortningen med en timme den 1 januari 1959 och med en timme den 1 januari 1960. Kungl. Maj:t har den 5 december 1958 utfärdat kungörelse (nr 601) om arbetstidens längd under första halvåret 1959. Frågan om hur lönenivån för statstjänstemännen efter utgången av 1958 skall påverkas av den överenskomna arbetstidsförkortningen behandlades ej vid förhandlingarna. Frågan härom liksom frågan om den anslagsmässiga regleringen torde senare få anmälas för riksdagen.

Beträffande frågan om lönernas storlek m. m. efter utgången av år 1958 anför departementschefen följande.

Det förutsattes i prop. 1957:173, att frågan om lönernas storlek samt grunderna för rörligt tillägg på pensionerna och för kristillägg efter utgången av 1958 sedermera skulle få föreläggas riksdagen. Om beslut i ämnet ej skulle ha meddelats före årsskiftet 1958/59, borde provisoriskt få tillämpas samma grunder som under 1958. Kungl. Maj:t har den 12 december 1958 utfärdat kungörelse (nr 604) av sådan innebörd.

De i det föregående nämnda överläggningarna om en s. k. nollställning har inletts. Några överläggningar om storleken av tilläggen å grundlöner och pensioner under 1959 har ännu ej ägt rum. Det är därför icke möjligt att nu ange vad som i dessa hänseenden bör gälla under innevarande år. Ifrågasvarande spörsmål torde senare få underställas riksdagen. Med hänsyn härtill har till grund för beräkningen av anslagsmedlen till rörliga löne- och pensionsförmåner under nästa budgetår lagts de lönebelopp resp. det procenttal, som varit gällande under 1958. Beträffande pensionsanslagen bör framhållas den osäkerhet, som — särskilt i fråga om under nästa budgetår ny-tillkommande pensioner — vidlåder beräkningarna till följd därav, att tillgång till ett slutligt utformat nytt pensionsreglemente med tilläggs- och övergångsbestämmelser ej förelegat under budgetarbetet.

Överskridanden av vissa anslagsposter m. m. I förevarande hänseende redogörs i statsrådsprotokollet (s. 4—7) för vissa bemyndiganden, som riksdagen under senare år lämnat Kungl. Maj:t i fråga om överskridande av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, vilka bemyndiganden förutsätts skola gälla även för nästa budgetår. Vad särskilt beträffar det Kungl. Maj:t för innevarande budgetår lämnade bemyndigandet att medge de överskridanden, som erfordras till följd av genomförandet under 1958 av viss arbetstidsförkortning, förutsätter chefen för civildepartementet att bemyndigandet får gälla även arbetstidsförkortning under förra halvåret 1959 i enlighet med förenämnda överenskommelse den 21 november 1958.

Med erinran om det Kungl. Maj:t för innevarande budgetår lämnade bemyndigandet att medge de anslagsöverskridanden som påkallas med hänsyn till utbetalningen till pensionsberättigade tjänstemän av kompensation för höjda folkpensionsavgifter, anmäles i detta sammanhang i statsrådsprotokollet att för nästa budgetår under avlöningsanslagen uppförts en ny, förslagsvis betecknad anslagspost till Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Under detta avsnitt av statsverkspropositionen redovisas de förslag till ändrad lönegradsplacering som förordats på grundval av den under budgetarbetet företagna omprövningen av löneställningen för olika tjänster. Utskottet får beträffande detta avsnitt hänvisa till s. 7—9 i statsrådsprotokollet samt till den därtill hörande bilagan (s. 24—33).

Med hänsyn till att senare under riksdagen avses skola framläggas förslag som påverkar personalförteckningarna har det, liksom fallet varit under de senare åren, föreslagits att riksdagen ville besluta att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan beslut meddelats i anledning av

särskilt framlagda lönegradsplaceringsförslag, skall gälla endast i den mån annat ej följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av sådana förslag.

Klassificering av statens fasta maskinanläggningar. Under förevarande avsnitt framlägges förslag om godkännande av vissa grunder för klassificering av statens fasta maskinanläggningar. Chefen för civildepartementet förordar härvid att en ny klassificering kommer till stånd på grundval av ett av en särskild utredning avgivet klassificeringsalternativ, vilket i sin tillämpning i allt väsentligt ansluter till nu gällande klassificering. Förberedelser för engångsarbetet med en nyklassificering av anläggningarna avses skola snarast påbörjas. Beträffande förslaget detaljer hänvisas till s. 10—16 statsrådsprotokollet.

Föreskrifter om löneavdrag å tjänstefri dag. I den överenskommelse, som den 21 november 1958 träffats med statstjänstemännens huvudorganisationer om den fortsatta arbetstidsförkortningen under 1959 och 1960, ingår även, att sådan ändring skall vidtagas i statens allmänna avlöningsreglemente — liksom i andra avlöningsreglementen m. fl. författningar — att ett mot viss försäkringsförmån svarande särskilt löneavdrag skall kunna verkställas även för dag då tjänstefrihet åtnjutes. Under förevarande avsnitt av statsverkspropositionen framläggs nu förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga författningsändringar av angiven innebörd.

Kanslister i administrativ tjänst. Under förevarande avsnitt av statsverkspropositionen anmäles ett av särskilda sakkunniga framlagt betänkande angående Kanslister i administrativ tjänst, vari föreslagits att kanslisttjänster successivt inrättas vid de centrala ämbetsverken i den mån så finnes lämpligt vid uppkommande vakanser på amanuens- eller byråsekreterartjänster eller motsvarande.

Chefen för civildepartementet har, efter samråd med chefen för finansdepartementet, bl. a. förklarat sig inte beredd att nu ta någon principiell ståndpunkt till frågan, huruvida — i de fall åsyftad omfördelning av arbetsuppgifter kan ske — uppgifterna bör överföras på kanslister eller högre biträden e. d. Han anser det därför erforderligt att vissa ytterligare undersökningar kommer till stånd, framför allt i fråga om kvantiteten arbetsuppgifter, som på olika håll kan överföras från högre till lägre personal. Enligt departementschefens mening bör kompetensutredningens uppdrag vidgas så att vissa ytterligare förvaltningsområden genomgås i syfte att mera konkreta uppgifter skall kunna erhållas för det slutliga ställningstagandet till här berörda spörsmål.

Departementschefen betonar i detta sammanhang slutligen att det måste anses som ett angeläget åliggande för myndigheterna att i enlighet med 6 § allmänna verksstadgan själva vidtaga eller föreslå sådana åtgärder, som kan tjäna del av kompetensutredningen angivna syftet.

Beträffande närmare detaljer rörande ifrågasvarande spörsmål hänvisas till s. 17—21 i statsrådsprotokollet.

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond. Härutinnan anges i statsrådsprotokollet de anslag, tillhoppa 73 492 000 kronor, som under de olika huvudtitlarna erfordras för ersättning till de olika delfonderna.

Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark. I statsrådsprotokollet anges under förevarande avsnitt storleken av de anslag under olika huvudtitlar, tillhoppa 858 100 kronor, som ansetts böra anvisas för ersättning till fonden.

Motionerna

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels en inom andra kammaren av herr *Rubbestad* väckt motion (II: 336), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en parlamentarisk kommitté, som skall fungera som förhandlande part när det gäller statstjänstemännens lönefrågor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Bengtson* (I: 272) och den andra inom andra kammaren av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Gustavsson* i Alvesta (II: 337), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att en utredning företages i syfte att bereda riksdagen möjlighet att följa och taga del i förhandlingar angående de statsanställdas löner och övriga anställningsvillkor i enlighet med motionernas syfte.

Beträffande motiveringen för ifrågasvarande yrkanden hänvisas till motionerna II: 336 och II: 337.

Utskottet

Innan utskottet ingår på en behandling av de i statsverkspropositionen i förevarande del framställda förslagen vill utskottet erinra om att i de likalydande motionerna I: 120 och II: 139 framställts yrkanden om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i budgeten för budgetåret 1959/60. Utskottet avger denna dag särskilt utlåtande i anledning av nämnda motioner.

I statsrådsprotokollet har under avsnittet *den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.* erinrats om 1957 års löneplansrevision för statstjänstemän m. fl. samt om det totallöneläge resp. den pensionsnivå som på grundval av träffade överenskommelser varit rådande under åren 1957 och 1958. För år 1959 tillämpas provisoriskt samma grunder som under år 1958 i nämnda hänseenden i avvaktan på att resultatet av förhandlingarna om 1959 års löne- och pensionsnivå senare skall kunna underställas riksdagen. I statsrådsprotokollet redogöres vidare för vissa bestämmelser som utfärdats

angående arbetstidens längd i anledning av den beslutade sänkningen av normalarbetstiden för vecka. Frågan om hur lönenivån för statstjänstemännen efter utgången av 1958 skall påverkas av arbetstidsförkortningen liksom frågan om den anslagsmässiga regleringen avses skola senare anmälas för riksdagen. Utskottet har inte i detta sammanhang funnit anledning till särskilt uttalande på denna punkt.

I anslutning till det anförda vill utskottet uttala sig om yrkandena i motionen II: 336 och de likalydande motionerna I: 272 och II: 337. I den förra motionen yrkas att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en parlamentarisk kommitté, som skall fungera som förhandlande part när det gäller statstjänstemännens lönefrågor. I de senare motionerna yrkas att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att en utredning företages i syfte att bereda riksdagen möjlighet att följa och taga del i förhandlingar angående de statsanställdas löner och övriga anställningsvillkor i enlighet med motionernas syfte.

Utskottet vill i anledning av nämnda motionsyrkanden erinra om de nu verksamma kommittéerna författningsutredningen och 1956 års förhandlingsrättsutredning. Båda dessa utredningar kan väntas komma att uppmärksamma frågan om medverkan från riksdagens sida i förhandlingsarbetet rörande statstjänstemännens löne- och anställningsförhållanden. Ifrågavarande utredningar torde komma att slutföra sina uppdrag inom berörda område inom en tämligen nära framtid. Under sådana förhållanden anser utskottet det inte påkallat att nu tillstyrka någon särskild hänvändelse till Kungl. Maj:t från riksdagens sida av den i motionerna åsyftade innebörden. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att frågan om en reglering av medverkan från riksdagens sida i ifrågavarande förhandlingsarbete upptages till prövning så snart ske kan.

Beträffande *överskridanden av vissa anslagsposter m. m.* erinras i statsrådsprotokollet om vissa bemyndiganden att överskrida maximerade anslag och anslagsposter som riksdagen alltsedan budgetåret 1941/42 respektive budgetåret 1947/48 med senare kompletteringar lämnat Kungl. Maj:t, även om ett för innevarande budgetår gällande särskilt bemyndigande. Dessa bemyndiganden har förutsatts skola gälla även nästa budgetår. Utskottet tillstyrker detta förslag.

Utskottet har inte något att erinra mot föredragande departementschefens uttalande om att bestridandet av lönekostnaderna för s. k. tjänstelidsbefordran tills vidare bör ske i den ordning som angivits i kungörelsen 1957: 628. Likaledes kan utskottet biträda vad departementschefen anfört angående anslagsöverskridanden som erfordras för förra halvåret 1959 till följd av arbetstidsförkortningens genomförande.

Enligt 1958 års riksdags beslut om pensionsreglering för statsanställda skall till pensionsberättigade tjänstemän utgå *kompensation för höjda folkpensionsavgifter*. Kostnaderna för denna kompensation under innevarande budgetår bestrides från samma anslagspost som lönen, varvid den anslagsmässiga regleringen i förekommande fall sker genom anslagsöverskridan-

den i enlighet med riksdagens bemyndigande. Fr. o. m. nästa budgetår har däremot den ändringen vidtagits att i statsverkspropositionen beräknats medel till avgiftskompensationen under vederbörliga anslag, varvid i fråga om avlöningsanslagen medlen uppförts under en förslagsvis betecknad särskild anslagspost. Kostnaderna har för budgetåret 1959/60 beräknats motsvara 0,7 procent av de sammanlagda beloppen under ordinarie- och icke-ordinarieposterna. Vad sålunda föreslagits har icke givit utskottet anledning till erinran. Till frågan om anslagsbeloppet i olika fall för nästa budgetår återkommer utskottet vid behandlingen av vederbörande huvudtitlar, i den mån beslut härutinnan ankommer på utskottet. Beträffande ett i de likalydande motionerna I: 274 och II: 340 framställt yrkande angående formen för ifrågavarande kompensation återkommer utskottet i särskilt utlåtande framdeles.

Under avsnittet *lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.* erinras i statsrådsprotokollet om att riktlinjer för behandlingen av frågor om ändrad lönegradsplacering av tjänster godkänts av 1956 års riksdag. I anslutning härtill redovisas nu de förslag till ändrad lönegradsplacering som ansetts kunna förordas på grundval av den under budgetarbetet företagna omprövningen av löneställningen för olika tjänster (s. k. A-frågor). Dessa förslag, som framgår av en till statsrådsprotokollet fogad bilaga, innefattar uppflyttning av omkring 200 tjänster. Kostnadsökningen för löner vid ett genomförande av förslagen har vid nuvarande lönenivå beräknats till ca 300 000 kronor för år. Förslagen avses skola genomföras fr. o. m. den 1 juli 1959.

Utskottet har vid sin granskning av ifrågavarande förslag funnit sig kunna lämna desamma utan erinran.

Vad beträffar de lönegradsfrågor som betecknats som B-frågor har, enligt vad av statsrådsprotokollet framgår, arbetet påbörjats och förberedande överläggningar upptagits med personalorganisationerna. Förslag i ämnet avses senare komma att underställas riksdagen. För att dylika förslag skall kunna genomföras under 1959 föreslås i förevarande sammanhang att riksdagen, liksom fallet varit under de senare åren, beslutar att de personalförteckningar som riksdagen fastställer innan beslut meddelats i anledning av de särskilda lönegradsplaceringsförslagen, skall gälla endast i den mån annat inte följer av vad riksdagen beslutar i samband med sådana förslag. Utskottet tillstyrker vad sålunda förordats och erinrar om att nämnda princip förutsatts skola tillämpas även i fråga om i motionsväg framlagda särskilda lönegradsförslag.

Under avsnittet *klassificering av statens fasta maskinanläggningar* föreslås — i anslutning till en i ämnet verkställd särskild utredning — att en ny klassificering av ifrågavarande anläggningar kommer till stånd enligt i statsrådsprotokollet närmare angivna grunder. Vad föredragande departementschefen i samband härmed anfört och föreslagit har ej givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Beträffande *föreskrifter om löneavdrag å tjänstefri dag* tillstyrker ut-

skottet att bemyndigande lämnas Kungl. Maj:t att vidtaga ändringar i vederbörande avlöningsreglementen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts.

I fråga om *kanslistor i administrativ tjänst* redovisas i statsrådsprotokollet ett av kompetensutredningen avgivet betänkande i detta ämne jämte däröver avgivna remissyttranden. I betänkandet framföres uppfattningen att inom de centrala ämbetsverken och vid vägförvaltningarna behov föreligger av en särskilt utbildad kategori av mellangradstjänstemän, som skulle kunna övertaga en del av de arbetsuppgifter som nu åvilar amanuens- och därmed jämförlig personal resp. ingenjörspersonal. I statsrådsprotokollet har chefen för civildepartementet, efter samråd med chefen för finansdepartementet, gjort vissa uttalanden i anledning av kompetensutredningens förslag men förklarat sig anse erforderligt att vissa ytterligare undersökningar kommer till stånd före det slutliga ställningstagandet till frågan om överförande av arbetsuppgifter från högre till lägre personal. Utskottet vill för sin del framhålla önskvärdheten av att ifrågakvarande spörsmål upptages till avgörande så snart ske kan. I övrigt har utskottet i detta sammanhang inte funnit anledning till annat uttalande än att utskottet understryker vad departementschefen anfört om myndigheternas åligganden enligt allmänna verksstadgan att själva vidtaga eller föreslå åtgärder i det av kompetensutredningen angivna syftet.

Vad i *övrigt* i förevarande delar av statsrådsprotokollet anförts har inte i detta sammanhang givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att för budgetåret 1959/60 i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1959 förordats medge

a) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslagsposter till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, eller till avlöningar till icke-ordinarie personal, som erfordras till följd av att dylik anslagspost blivit i en icke förutsedd omfattning belastad *antingen* med utgifter för avlöningar åt icke-ordinarie tjänstemän, som vikarierat å ordinarie tjänst, vilken är obesatt eller vars innehavare åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag eller av annan anledning mot avstående av hela lönen, *eller* med kostnader, som sammanhänger med att icke-ordinarie ersättare behöver anlitas vid vakanthållande av ordinarie tjänst eller vid längre tids ledighet för sjukdom eller av annan därmed jämförlig anledning,

b) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som påkallas med hänsyn

till regleringen av befordringsgången för biträdes- och amanuenspersonal samt därmed jämförlig personal,

c) de överskridanden av genom riksdagens beslut maximerade anslag och anslagsposter, som kan bli erforderliga för bestridande av övergångsförmåner till befattningshavare å vissa i ortsgruppshänseende nedflyttade orter;

2. besluta, att de personalförteckningar, som riksdagen fastställer innan riksdagen meddelat beslut i anledning av lönegradsplaceringsförslag, som framlägges i särskild ordning, skall gälla endast i den mån annat icke följer av vad riksdagen beslutar i samband med behandlingen av nämnda förslag;

3. godkänna de i bilaga till förenämnda statsrådsprotokoll intagna förslagen om placering i lönegrad av vissa tjänster m. m.;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för genomförande av sistnämnda förslag från och med den 1 juli 1959;

5. godkänna de i statsrådsprotokollet redovisade grunderna för klassificering av statens fasta maskinanläggningar;

6. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga ändring av i statsrådsprotokollet angiven innebörd i 28 § V Saar och motsvarande stadganden i andra av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade avlöningsförfattningar;

B. att motionen II: 336 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 272 och II: 337 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 februari 1959

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gillström, Boman, Birger Andersson, fröken Andersson, herrar Sundelin, Thun, Holmqvist, Pålsson, Axel Johansson, Rikard Svensson, Söderberg, Mårtensson, fröken Ranmark, herrar Mossberger och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Pettersson i Degerfors, Thapper, Rubbestad, Jansson i Kalix, Gustafsson i Stockholm, fröken Elmén, herrar Nihlfors, Bohman, Johansson i Norrköping, Gustafsson i Uddevalla, Hjalmarson och Gustafsson i Kårby.

Reservation

av herr *Rubbestad*, som ansett att
dels det stycke i utskottets yttrande på s. 5, som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »ske kan», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill i anledning av nämnda motionsyrkanden erinra om att de nu verksamma kommittéerna författningsutredningen och 1956 års förhandlingsrättsutredning torde komma att uppmärksamma frågan om medverkan från riksdagens sida i förhandlingsarbetet rörande statstjänstemännens löne- och anställningsförhållanden.

Oavsett vilken ställning kommittéerna än taga till denna sak vill utskottet understryka vikten av att frågan om en reglering av medverkan från riksdagens sida i ifrågavarande förhandlingsarbete upptages till prövning snarast möjligt. Utskottet finner det därför angeläget att riksdagen med bifall till motionen II: 336 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om tillsättande av en parlamentarisk kommitté, som skall fungera som förhandlande part, när det gäller statstjänstemännens löne- och anställningsfrågor. Löses denna fråga på föreslaget sätt torde yrkandet i motionerna I: 272 och II: 337 få anses besvarat.»

dels ock utskottets hemställan bort i nedan angivna delar ha följande lydelse:

»B. att riksdagen må, med bifall till motionen II: 336, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en parlamentarisk kommitté, som skall fungera som förhandlande part när det gäller tjänstemännens löne- och anställningsfrågor;

C. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 272 och II: 337, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.»